

مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت راه و شهرسازی

اصول طراحی محیطی پارک‌های محله‌ای با رویکرد ارتقای امنیت

www.ketab.ir

مبصری:

فرامرز داعی‌نژاد

همکار:

فیروزه شیروانی

شماره نشر: گ - ۹۲۴

چاپ اول: ۱۴۰۰

سخن مرکز

سلامت محیط‌های شهری و مسکونی منوط به وجود ملزوماتی است که در راس آنها امنیت قرار دارد. محیط‌های مسکونی در صورت برخورداری از امنیت مطلوب می‌توانند زمینه‌های لازم برای رشد و بالندگی شهروندان را فراهم نمایند. یکی از مهم‌ترین فضاهای عمومی در سطح محلات مسکونی، پارک‌های محله‌ای است که وظیفه تامین فضا و امکانات لازم برای تجمع، ملاقات، فراغت و تفریحات سالم ساکنان یک محله مسکونی را بر عهده دارند. پارک‌های محله‌ای طی دو دهه گذشته به ویژه در سطح کلان‌شهرهای کشور رشد و توسعه قابل توجهی یافته‌اند. این پارک‌ها در صورت ناتوانی در تامین امنیت کاربران خود، ممکن است مبدل به کانون‌های جرم‌خیز گردند. تجارب موجود نشان می‌دهند نارسایی‌های امنیتی در مواردی موجب شده که چنین فضاهایی به طور کامل برچیده شوند. در حالی که با بکارگیری اصول طراحی محیط ضمن تامین، حفظ و ارتقای امنیت در چنین پارک‌هایی می‌توان امکان بهبود محیط زندگی شهروندان را ارتقا بخشید. چگونگی طراحی محیطی پارک‌های محله‌ای می‌تواند در ارتکاب یا انصراف از جرم، فراهم کردن فرصت یا بالا بردن ریسک اعمال مجرمانه موثر باشد.

گزارش حاضر، حاصل پروژه تحقیقاتی «اصول طراحی محیطی ارتقای امنیت در پارک‌های محله‌ای» است که با هدف ارتقای وضع امنیت پارک‌های محله‌ای در مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی به انجام رسیده است. یافته‌های پژوهشی گویای وجود فرصت‌های زیاد برای ارتقای امنیت در پارک‌های محله‌ای با استفاده از طراحی محیطی است.

محمد شکرچی‌زاده

رئیس مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: کلیات و مبانی نظری	۱
۱-۱- امنیت: مفهوم، ابعاد و ویژگی ها	۱
۱-۱-۱- مقدمه	۱
۱-۱-۲- مفهوم لغوی	۱
۱-۱-۳- اهمیت امنیت	۲
۱-۱-۴- اهمیت ارتقای امنیت در پارک ها	۳
۱-۱-۵- ابعاد امنیت	۴
۱-۱-۶- ویژگی ها و شاخص های امنیت	۶
۱-۱-۷- احساس امنیت	۸
۱-۱-۸- جمع بندی	۱۶
۱-۲- جرایم و پیشگیری از آنها با طراحی محیطی	۱۸
۱-۲-۱- مقدمه	۱۸
۱-۲-۲- مفهوم جرم چیست و مجرم کیست؟	۱۹
۱-۲-۳- ارتکاب جرم، علل و عوامل موثر	۲۰
۱-۲-۴- انواع جرایم	۲۳
۱-۲-۵- نقش فضا در جرم خیزی محیط	۲۳
۱-۲-۶- نقش فضا در پیشگیری از جرم	۲۵
۱-۲-۷- جرم خیزی در پارک ها	۲۶
۱-۳- دیدگاه ها و نظریات جرم شناسی و پیشگیری از جرم	۲۶
۱-۳-۱- دیدگاه جامعه شناختی	۲۷
۱-۳-۲- دیدگاه روان شناختی	۲۹
۱-۳-۳- دیدگاه محیطی، کالبدی، مکانی	۳۱
۱-۳-۴- نظریات طراحی محیطی برای کاهش جرایم	۳۴
۱-۳-۵- جمع بندی	۵۹
۱-۴- پارک های محله ای و امنیت در آنها	۶۸

۶۸	۱-۴-۱- مفهوم محله.....
۶۸	۲-۴-۱- مفهوم و ویژگی های پارک های محله ای.....
۶۹	۳-۴-۱- الگوی استفاده از پارک های محله ای.....
۷۱	۴-۴-۱- مهم ترین گروه های کاربر در پارک های محله ای.....
۷۱	۵-۴-۱- طراحی محیط و امنیت در پارک ها.....
۷۳	۵-۱- انتظارات از طراحی محیطی پارک های محله ای.....
۷۳	۱-۵-۱- مقدمه.....
۷۳	۲-۵-۱- رویکرد تعریف انتظارات طراحی محیطی.....
۷۴	۳-۵-۱- انتظارات از طراحی محیطی پارک های محله ای.....
۸۴	۴-۵-۱- فرضیه های تحقیق.....
۸۵	فصل دوم: مطالعات میدانی.....
۸۵	۱-۲- دلایل توجیهی و شیوه انجام مطالعات میدانی.....
۹۵	۲-۲- جرم خیزی در پارک های شهر تهران.....
۹۶	۳-۲- معیارهای گزینش نمونه ها برای مطالعات میدانی.....
۹۷	۴-۲- نمونه اول: پارک محله ای مروارید.....
۹۷	۱-۴-۲- معرفی اجمالی.....
۹۸	۲-۴-۲- برداشت اطلاعات از پارک مروارید با چک لیست.....
۹۸	۱-۲-۴-۲- مشخصات مکانی.....
۱۰۱	۲-۲-۴-۲- مشخصات کالبدی.....
۱۱۹	۳-۲-۴-۲- طرح معماری محیط و اجزای آن.....
۱۲۷	۴-۲-۴-۲- انواع کاربران محیط.....
۱۳۰	۵-۲-۴-۲- جرایم در محدوده مورد مطالعه.....
۱۳۲	۶-۲-۴-۲- حس تعلق به مکان.....
۱۳۳	۳-۴-۲- گردآوری اطلاعات از پارک مروارید با پرسشنامه.....
۱۳۵	۴-۴-۲- نتیجه گیری.....
۱۳۸	۵-۲- نمونه دوم: پارک محله ای اوستا.....
۱۳۸	۱-۵-۲- معرفی اجمالی.....